

ефекту в наближенні домрового звучання до оригіналу. Такими елементами є переосмислення артикуляційно-штрихового комплексу з відмовою від прийому тремоло і наданню переваги ударам вниз, пошуки відповідного тембрового забарвлення завдяки застосуванню прийому *sul ponticello* (біля підставки), прагнення до максимального *legato* в обох руках, специфічна манера виконання.

Д. Маяцький

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДАННЯ ПОЛІФОНІЧНИХ ТВОРІВ ДЛЯ АКОРДЕОНА

Д. Maiatskyi

SOME ASPECTS OF TRANSPOSING POLYPHONIC WORKS FOR ACCORDION

Сучасний репертуар акордеоністів складається як з оригінальних творів, так і з перекладення творів світової музичної класики. Збагачення репертуару завдяки перекладанню інструментальної музики є закономірним історично сформованим етапом. У виконавській та педагогічній акордеонній практиці вже накопичений певний досвід по роботі з перекладаннями, зокрема поліфонічних творів, що підтверджується успішним виконанням на концертах та конкурсах як поліфонічних творів композиторів епохи бароко, так і найскладніших поліфонічних шедеврів композиторів ХХ ст. Однак нестача фундаментальних робіт у сфері перекладень поліфонії саме для акордеону і водночас запозичення фортепіанного та баянного досвіду вимагають узагальнити напрацювання попередніх дослідників та впровадити нотатки власного досвіду у сфері методів, прийомів та теоретично осмислених принципів перекладання поліфонічних творів.

Основним завданням при перекладанні поліфонічного твору є не тільки збагачення акордеонного репертуару, а й передача ідейно-образного задуму твору новими засобами виразності, пригаманними саме акордеону. Зробити перекладання, яке буде сприйматися слухачами з неменшим захватом та цікавістю, ніж оригінал.

Не слід робити перекладання творів, які значно перевищують діапазон або які написані для інструментів, характер звучання яких різко відрізняється від характеру та виразних можливостей акордеона. Також не можна допускати спотворень у мелодії та гармонії, але поряд із цим відступи від оригіналу при перекладанні фактури часто неминучі, а іноді й необхідні.

Клавікورد, клавесин та орган мають деякі спільні ознаки з акордеоном, наприклад двомануальність. І хоча в акордеона один з мануалів кнопковий, але другий, з клавіатурою фортепіанного типу, значно полегшує процес перекладання завдяки схожим виконавським прийомам та єдиним аплікатурним принципам. Цьому також сприяє і невелика мензура обох клавіатур, що дозволяє охоплювати широкий діапазон одночасно звучних голосів.

Наявність регістрів також розширює можливості перекладання завдяки «додаванню» ще двох октав до звучання акордеона (п'якколо та фаготу з його «комбінаціями») та привнесенню у виконання особливих тембрів і барв. При перекладанні органних поліфонічних творів активно використовують світлі регістри (кларнет, унісон) або ж для підкреслення звучання мелодії чи теми фути у нижньому регістрі — тутті та орган.

Ще один з основних факторів виразності акордеону, що зумовлений його конструкцією, це наявність міху. Завдяки його вмілому використанню при перекладанні можливо відтворювати найтонші або контрастні динамічні відтінки,

філірувати звук, виконувати «педалізацію», переусвідомлювати штрихові позначення оригіналу та розшифровувати їх засобами міхової артикуляції.

При перекладанні слід досягати зручного виконання, яке дозволяє не відволікатися на складність технічних завдань. Задля збереження тембрової та смислової єдності тематичного проведення, слід звертатися до принципу повного його проведення на одній з клавіатур, зазвичай правої, на яку припадає основне «навантаження». Однак багатоголосне викладення музичного матеріалу не завжди дозволяє постійно утримувати певну кількість голосів у правій або лівій руці, тож для зручності виконання чи для більш яскравого висвітлення основного тематичного матеріалу можливий перенос голосу з одного мануала до іншого.

Протягом століть поліфонія збагачувалася численними композиційними засобами та прийомами, значення яких не можна недооцінювати і нині. Перекладання значної частини поліфонічних творів посідають гідне місце в репертуарі акордеоністів. Виконавські можливості цього інструменту не тільки дозволяють технічно та художньо виразити основні ідеї поліфонічних творів, а й сприяють їх подальшому розкриттю.

М. Рудник

СПЕЦИФІКА ВТІЛЕННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ В АЛЬТОВИХ ТВОРАХ Б. ЛЯТОШИНСЬКОГО

M. Rudnyk

THE SPECIFICS OF THE IMPLEMENTATION OF GENRE AND STYLISTIC TECHNIQUES IN THE VIOLA WORKS OF B. LIATOSHYSKYI

Сучасне музичне мистецтво, як і попередня доба ХХ ст. — яскраво демонструє широку палітру композиторських стилів і стилістик, художніх течій, що є яскравим вираженням не лише індивідуальної думки композитора, а й загальної ментальності народу того чи іншого часу.

Творчість Б. Лятошинського сконцентрована, головним чином, навколо симфонічної музики, проте його мислення отримало яскраве вираження і в камерно-інструментальній спадщині. Митець дуже вдало поєднує стилістично різні та жанрово відмінні зразки п'єс — «Ноктюрн» та «Скерцино» в одному циклі для альтя. Попри єдиний твір для цього інструменту, автор яскраво втілює тут ідейно-образний зміст.

Якщо жанр скерцо хронологічно глибше сягає своїм корінням ще до сонатно-симфонічного циклу, що використовувався віденськими класиками (Й. Гайдном, В. Моцартом та Л. Бетховеном), то скерцино є похідним жанром доби романтизму. Жанр ноктюрну апріорі притаманний для інструментальної музики, проте є полярним скерцо за загальним характером, темпоритмікою й образною скерованістю. Об'єднуючою ланкою цих контрастних п'єс у цикл задля демонстрації основної концепції й задуму автора слугує інструмент альтя.

Надання автором інтелектуальної забарвленості п'єсі «Ноктюрн» та насичення її синтезуючими ознаками музичного мистецтва ХХ ст. (полістилістичними проявами, ознаками неоромантизму, експресіонізму, символізму) виявляється нетиповим для оригінальних зразків жанру ноктюрну (що перекладається як «нічна пісня»).